

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna (soudce zpravodaje) a soudců Josefa Fialy a Milana Hulmáka o ústavní stížnosti stěžovatelky **J. N.** (jedná se o pseudonym), zastoupené Mgr. Michalem Marčišinem, advokátem, sídlem Gočárova třída 1013/27, Hradec Králové, proti vyrozumění Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře ze dne 30. září 2024 č. j. 2 KZN 314/2024-32, usnesení Okresního státního zastupitelství v Táboře ze dne 21. května 2024 č. j. ZN 601/2024-22 a usnesení Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, územního odboru Tábor, oddělení obecné kriminality ze dne 4. dubna 2024 č. j. KRPC-11357-51/TČ-2024-020871-DOL, za účasti **Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře, Okresního státního zastupitelství v Táboře a Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, územního odboru Tábor, oddělení obecné kriminality**, jako účastníků řízení, takto:

I. Vyrozuměním Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře ze dne 30. září 2024 č. j. 2 KZN 314/2024-32 a usnesením Okresního státního zastupitelství v Táboře ze dne 21. května 2024 č. j. ZN 601/2024-22 byla porušena základní práva stěžovatelky zaručená v čl. 3 a čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a v čl. 7 odst. 1 a 2 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

II. Vyrozumění Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře ze dne 30. září 2024 č. j. 2 KZN 314/2024-32 a usnesení Okresního státního zastupitelství v Táboře ze dne 21. května 2024 č. j. ZN 601/2024-22 se ruší.

III. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost zamítá.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Orgány činné v trestním řízení v této věci nedostály požadavkům kladeným na ně judikaturou Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu. Neprovedly účinné vyšetření stěžovatelkou nahlášeného znásilnění a jejich závěry byly v extrémním rozporu s obsahem spisu.

II. Popis věci a její procesní vývoj

2. Stěžovatelka se ústavní stížností domáhá zrušení v záhlaví označených rozhodnutí. Tvrdí, že jimi orgány činné v trestním řízení porušily její ústavně zaručená práva zakotvená v čl. 3 a čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a v čl. 7 odst. 1 a 2, čl. 10 odst. 2 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

3. Podle stěžovatelky se na ní podezřelý dopustil zvláště závažného zločinu znásilnění podle § 185 odst. 1, 2, písm. a) trestního zákoníku (ve znění účinném do 31. 12. 2024). Z tvrzení stěžovatelky a zjištění orgánů činných v trestním řízení plyne, že stěžovatelka a podezřelý se seznámili na erotické seznamce zaměřené na tzv. BDSM praktiky (partnerský sadomasochismus). „Lehčí“ BDSM praktiky spolu až do jejich definitivního rozchodu praktikovali. Ačkoli se původně seznámili jen za účelem sexu, navázali postupem času bližší vztah, který trval přes tři roky. Během něj docházelo k hádkám a opakovaným rozchodům. Jeden z těchto rozchodů nastal 15. 12. 2023, kdy se po odchodu z restaurace pohádali. Pak se ale opětovně smířili. Domluvili se, že půjdou 20. 1. 2024 na ples v obci poblíž chaty, kterou má podezřelý vypůjčenou od kolegy z práce a kde spolu stěžovatelka a podezřelý v minulosti čas od času trávili víkendy.

4. Stěžovatelka přijela za podezřelým den před plesem (19. 1. 2024). Tu noc měli konsensuální (nikoli vaginální) sex, ovšem podezřelý provedl styk jinak, než stěžovatelka očekávala. To se jí nelíbilo, což ale podezřelý nemohl vědět, protože v místnosti byla tma a ona nesouhlas nedala jasně najevo. Následující den (tj. 20. 1. 2024) byli na výletě a večer vyjeli na ples. Na plese spolu tančili, bavili se a konzumovali relativně velké množství alkoholu.

5. Z plesu se vrátili zhruba ve 3:00 následujícího dne (tj. 21. 1. 2024). Právě ten den mělo dle slov stěžovatelky dojít ke znásilnění (Ústavní soud zdůrazňuje, že vše v tomto bodě vychází z tvrzení stěžovatelky). Stěžovatelka tvrdí, že jí podezřelý navrhl intimní kontakt a stěžovatelka řekla, ať to nechá na ráno. Po krátké hádce si stěžovatelka šla lehnout a zopakovala, aby nechali sex na ráno. Podezřelý však opět naléhal. Stěžovatelka se bránila, převalovala se ve směru od podezřelého, přikrývala se a říkala mu, ať toho nechá. Podezřelý odešel a vrátil se s rákoskou, kterou ji mlátil po hýždích a činil ji další sexuální návrhy. Snažil se ji strčit penis do úst, a pokud mu nevyhověla, udeřil ji rákoskou. Během toho se mu podařilo stěžovatelku svléct, sahal ji na prsa, mezi nohy a strčil jí prst do pochvy. Ona se bránila: měla ruce na prsou a snažila se mu uhýbat. Podezřelému se stěžovatelce podařilo roztáhnout nohy a proniknout penisem do pochvy. Během toho stěžovatelka opakovala, že nechce, aby to dělal a plakala, podezřelý přesto

pokračoval dál. Poté se opět snažil o orální sex, avšak neúspěšně, stěžovatelka uhýbala hlavou. Přinesl si pásek, který vytáhl z kalhot, a začal ho omotávat stěžovatelce kolem krku. Stěžovatelka jej okřikla a on s tím přestal. Poté ji páskem práskl, prali se a on činil další návrhy. Uhodil ji páskem do obličeje a ona jej opět okřikla, chytla pásek a udeřila jím ho zpátky do obličeje. Během toho kouřil cigaretu a stěžovatelka se bála, že ji popálí, to se ale nestalo. Poté spolu ulehli do postele, podezřelý ji zezadu objal a společně usnuli. Stěžovatelka se podle svých slov nesnažila uprchnout, protože byla nahá, venku mrzlo, chata byla uprostřed polí. K podobné situaci došlo přes odpor stěžovatelky opět ráno a v poledne (včetně ejakulace na obličej a krk stěžovatelky). Posléze podezřelý poručil, aby stěžovatelka umyla nádobí, sbalili své osobní věci a odjeli společně autem podezřelého do X. Stěžovatelku podezřelý zavezl k jejímu autu, kde se rozloučili. Bezprostředně poté stěžovatelka nahlásila policejnímu orgánu výše uvedené jednání, kterého se na ní podezřelý podle její skutkové verze dopustil.

II. A. Prošetření věci a rozhodnutí policejního orgánu

6. Po podání trestního oznámení začalo policejní prověřování, které skončilo tím, že Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje věc napadeným usnesením odložilo (neboť ve věci nešlo o podezření z trestného činu a nebylo na místě věc vyřídit jinak). Policejní orgán při prověřování zajistil celou řadu důkazů, např. SMS komunikaci mezi stěžovatelkou a podezřelým (ve které se oba hádají, řeší majetkové poměry a ohlášené znásilnění a jeho průběh) a různé lékařské zprávy. Dále jde o dva výsledky stěžovatelky, výsledek zadrženého podezřelého a výsledek dalších osob.

7. Podezřelý shodně jako stěžovatelka shrnul průběh jejich vztahu a sexuálních praktik. Mimo jiné shodně jako stěžovatelka uvedl, že spolu nikdy nepraktikovali tvrdé BDSM praktiky ani „roleplay“, tedy, že by během sexu předstírali nějaké role. Neměli ani „safe word“ (slovo jiné než explicitní vyjádření nesouhlasu s probíhající sexuální praktikou), neboť si důvěřovali. Vždy stačilo, pokud stěžovatelka během sexu řekla, že se jí nějaká praktika nelíbí a on toho hned nechal. Podezřelý vypověděl, že 19. 1. 2024 mezi nimi po návratu došlo ke konsenzuálnímu orálnímu sexu; stěžovatelka měla menstruaci a s návrhem souhlasila. Co se týče dne 21. 1. 2024, nepamatuje si, zda k sexu došlo. Myslí si ale, že ne, protože po konzumaci alkoholu má problémy s erekcí a stěžovatelka měla menstruaci. Ráno k sexu taktéž nedošlo a uklidili chalupu. Během úklidu a následné cesty domů se bavili o svém vztahu a dospěli k závěru, že se rozejdou. Popřel, že by po onom víkendu měl nějaké zranění. Myslí si, že se mu chce stěžovatelka pomstít. Policejnímu orgánu předložil různé sexuální pomůcky, erotické fotografie a videa, na kterých je zachycen společně se stěžovatelkou. Policejní orgán rovněž provedl ohledání chaty, kde vyfotografoval obličej podezřelého.

8. Policejní orgán uzavřel, že mezi stěžovatelkou a podezřelým docházelo běžně k BDSM praktikám a její chování při činu (to, že se bránila a vyjadřovala odpor) těmto praktikám odpovídalo. Chovala se submisivně, tedy tak, jak je při jejím sexuálním zaměření specifické a jak od ní podezřelý na základě předchozích sexuálních interakcí očekával, že se bude chovat. U podezřelého chyběla subjektivní stránka trestného činu, protože nemohl vědět, že překonává vážně míněný odpor a že se sexuálními praktikami stěžovatelka nesouhlasí. Když podezřelý viděl, že s praktikami stěžovatelka nesouhlasí, tak s nimi přestal. K závěru o odložení věci nasvědčuje i fakt, že stěžovatelka s podezřelým dobrovolně setrvala, usnula s ním a nechala se odvézt do X, kde ji pomohl vyskládat věci z auta. Z chaty stěžovatelka po celou dobu neuprchla, a ani si nezavolala

pomoc, a to i přesto, že k obojímu měla příležitost. Na těle stěžovatelky nebyly nalezeny žádné stopy násilí kromě hýždí. Vzhledem k tělesné konstituci stěžovatelky nad ní podezřelý neměl zjevnou fyzickou převahu.

II. B. Rozhodnutí dozorového státního zastupitelství

9. Stěžovatelka podala proti usnesení policejního orgánu stížnost. Okresní státní zastupitelství v Táboře ji zamítlo pro nedůvodnost. Nejdříve shrnulo procesní děj a prověřování. Poté uvedlo, že ze zjištěných skutečností vyplývá, že spolu stěžovatelka a podezřelý praktikovali BDSM praktiky a stěžovatelka byla v submisivním (podřízeném) postavení, což vyplývá z videozáznamů a fotografií. Státní zastupitelství upozornilo na rozpory ve výpovědi stěžovatelky a uvedlo, že se rozchází s výpovědí podezřelého.

10. Podezřelý neměl při výslechu žádné zranění v obličeji ani jinde na těle, stěžovatelka měla při lékařské prohlídce jediné zranění, a to podlitiny a červeně zbarvené pruhy na hýždích (odpovídající úderům rákoskou). Nikde jinde zranění neměla. Absence zranění stěžovatelky a podezřelého nepodporuje verzi stěžovatelky. Nepodporuje ji ani to, že po údajném znásilnění stěžovatelka neutekla a nezavolala policii (ačkoli mohla), usnula v objetí podezřelého, setrvala s ním na chatě, umyla nádobí, nechala se odvézt do X, kde jí podezřelý pomohl z auta vyskládat věci. Co se týče závěrů o běžných sexuálních praktikách a tělesné konstituci, odkázalo okresní státní zastupitelství na usnesení policejního orgánu. U podezřelého rozhodně nelze dovodit naplnění subjektivní stránky skutkové podstaty znásilnění a zůstává sporné i naplnění objektivní stránky. Pro zahájení trestního stíhání nebyly zjištěny odůvodněné skutečnosti, které by nasvědčovaly tomu, že byl trestný čin spáchán.

II. C. Rozhodnutí dohledového státního zastupitelství

11. Stěžovatelka posléze podala podnět ke Krajskému státnímu zastupitelství v Českých Budějovicích – pobočce v Táboře k vnějšímu dohledu nad okresním státním zastupitelstvím (§ 12d zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství). Krajské státní zastupitelství podnět pro nedůvodnost odložilo. Uvedlo, že policejní orgán i okresní státní zastupitelství postupovaly v souladu se zákonem a provedly všechny relevantní důkazy, které řádně vyhodnotily jak jednotlivě, tak v souhrnu. Prověřování bylo nezávislé, nestranné a všechna práva stěžovatelky zůstala zachována. Postup orgánů činných v trestním řízení tak naplňuje všechna kritéria tzv. účinného vyšetřování. Lze pochybovat o věrohodnosti jak stěžovatelky, tak podezřelého. Nemůže být porušením práva na spravedlivý proces, jestliže orgány přípravného řízení nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná.

III.

Argumentace stěžovatelky

12. Stěžovatelka v rozsáhlé ústavní stížnosti nejdříve rekapituluje skutkové okolnosti a procesní vývoj věci a poté s odkazy na judikaturu argumentuje, že došlo k porušení

jejího práva na účinné vyšetřování a na spravedlivý proces, a také k porušení základních práv v důsledku sekundární viktimizace.

13. Zprvée, orgány činné v trestním řízení porušily svou povinnost věc účinně vyšetřit a nesprávně vyhodnotily skutkové okolnosti. Vyšly z toho, že se stěžovatelka při sexu s podezřelým vzhledem k jejich sexuálnímu zaměření běžně bránila či kladla odpor. Tento závěr je v rozporu s tvrzeními jak stěžovatelky, tak podezřelého. Ač nemá základ v provedeném dokazování, přesto byl pro orgány činné v trestním řízení klíčový, neboť na něm postavili svou tezi o nedostatku subjektivní stránky. Rovněž pochybily v závěrech o rozlišovací a ovládací schopnosti podezřelého po konzumaci alkoholu a v závěrech o absenci zranění na těle podezřelého.

14. Orgány činné v trestním řízení taktéž nesprávně vyhodnotily stěžovatelčinu věrohodnost. Zpochybňovaly totiž rozpory v její výpovědi, absenci jiných zranění na jejím těle, to že se vzhledem ke své tělesné konstituci nebránila. Pozastavovaly se nad jejím chováním po znásilnění, že usnula, nesnažila se utéct, nezavolala pomoc, uklízela chatu, nechala se odvézt do X, nechala si od podezřelého vyskládat věci a nezablokovala si podezřelého na telefonu, byť se ji snažil opakovaně kontaktovat. Žádná z těchto skutečností nemůže snižovat stěžovatelčinu věrohodnost. Samotná hmotnost nevypovídá nic o její fyzické zdatnosti a navíc může hrát roli jen u skutečného fyzického střetu, ke kterému nedošlo. Stěžovatelka usnula kvůli prodělání panického útoku, její chování odpovídá chování jiných obětí znásilnění (snažila se nevystupňovat útok podezřelého). Nevnímá proto, že by v její výpovědi byly rozpory.

15. Orgány činné v trestním řízení vyhodnotily nesprávně i věrohodnost účastníka, jehož výpověď se rozchází s SMS zprávami. Při výsledku tvrdil, že se určitě nic nestalo, ale v SMS zprávách tvrdí něco jiného. Nevěrohodné je i jeho líčení prosincového rozchodu, které odporuje výpovědi jedné ze svědkyň. Pochybily rovněž při hodnocení jeho závislosti na alkoholu a jeho předchozích dvou podmíněných odsouzení z devadesátých let. Orgány činné v trestním řízení měly povinnost provést dokazování znaleckými posudky, což neučinily a místo toho nekriticky nadužily vlastní neodborné a viktimizující úvahy. Dalších pochybení se orgány činné v trestním řízení dopustily tím, že nežádaly o slyšení z úst či kůže, kam podezřelý ejakuloval a nezjišťovaly jeho duševní stav.

16. Zadruhé, orgány činné v trestním řízení způsobily stěžovatelce sekundární viktimizaci. Jejich postup vykazoval značnou necitlivost a byl v rozporu s požadavky zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. K intenzivní sekundární viktimizaci stěžovatelky došlo při výsledku dne 16. 2. 2024. Vyslýchající policistka celou dobu zpochybňovala stěžovatelčino vnímání prožité události a dávala najevo, že nechápe reakci stěžovatelky po činu (i když je podle odborných poznatků tato reakce běžná). Vyslýchající policistka měla na adresu stěžovatelky mnoho necitlivých a nevhodných poznámek o její tělesné konstituci. Podobné závěry se nacházejí i v napadených rozhodnutích, která obsahují mnoho „dojmologických“ úvah a stereotypních představ. Pokud by stěžovatelka věděla, co bude během prošetřování následovat, tak by nejspíš znásilnění nikdy nenahlásila.

17. Stěžovatelka krátce po podání ústavní stížnosti zaslala podání označené jako „doplnění ústavní stížnosti o nové skutečnosti“. Předložila posudek o invaliditě I. stupně,

přičemž invalidita měla být způsobena jednáním podezřelého a sekundární viktimizací způsobenou orgány činnými v trestním řízení.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

18. Ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je řádně zastoupena (§ 29 až 31 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu) a vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv (§ 75 odst. 1 téhož zákona). Ústavní stížnost je přípustná.

V.

Průběh řízení před Ústavním soudem

19. Ústavní soud si k věci vyžádal trestní spis krajského ředitelství policie a všeobecné spisy krajského státního zastupitelství a okresního státního zastupitelství. Zároveň si od těchto orgánů vyžádal vyjádření k ústavní stížnosti včetně jejího doplnění.

20. Krajské státní zastupitelství ve vyjádření uvedlo, že stěžovatelka opakuje již uplatněnou argumentaci, a proto jen odkazuje na své vyrozumění.

21. Okresní státní zastupitelství uvedlo, že ve věci postupovalo v souladu se zákony. Jeho stanovisko a argumenty jsou již obsaženy v napadeném usnesení.

22. Obě vyjádření zaslal Ústavní soud stěžovatelce na vědomí.

23. Krajské ředitelství policie se nevyjádřilo.

24. Ústavní soud požádal o vyjádření k ústavní stížnosti a jejímu doplnění též podezřelého. Zároveň ho poučil, že pokud se ve lhůtě nevyjádří, ani nepředloží plnou moc udělenou advokátovi, bude se mít za to, že se postavení vedlejšího účastníka řízení vzdal. Podezřelý nijak nereagoval, proto pozbyl postavení vedlejšího účastníka a Ústavní soud s ním jako s vedlejším účastníkem řízení dále nejednal (§ 28 odst. 2 a § 63 zákona o Ústavním soudu, ve spojení s § 101 odst. 4 občanského soudního řádu).

25. Ústavní soud ve věci nenařídil ústní jednání, neboť od něj nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 věty první zákona o Ústavním soudu).

VI.

Věcné posouzení ústavní stížnosti

26. Ústavní soud v první, obecné části shrnuje požadavky k právu na účinné vyšetřování a k povinnosti státu postihovat jednání proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (část **VI. A.**). Napadená rozhodnutí těmito ústavním požadavkům nedostála (část **VI. B.**).

VI. A. Obecná východiska

27. Ústavní pozitivní závazky státu nejde naplnit prostým stanovením protiprávnosti jednání porušujícího základní práva. Je třeba vytvoření a udržování systému účinných prostředků trestní ochrany základních práv tam, kde by vzhledem k důležitosti dotčených hodnot nebylo možné jakoukoli jinou nápravu považovat za přiměřenou (srov. nález ze dne 30. 5. 2024 sp. zn. II. ÚS 527/23, *Nesplnění povinnosti státu účinně vyšetřit tvrzení oběti sexuálního jednání (sundání kondomu bez souhlasu)*, body 40 až 42 a tam citovaná judikatura).

28. Porušení ústavních závazků státu může mít vůči poškozeným závažnou trestnou činností různou podobu. K porušení těchto závazků dojde v případech, ve kterých orgány činné v trestním řízení zasáhly buď 1) do práva na účinné vyšetřování; 2) do práva na postup státních orgánů, který nepůsobí nadbytečnou sekundární viktimizaci; 3) do práva na poskytnutí ochrany ústavně konformním výkladem právních předpisů; 4) do práva na hodnocení skutkového stavu věci bez extrémního rozporu mezi obsahem důkazů a hodnotícím závěrem; nebo 5) do přiměřených participačních procesních práv (srov. opět nález II. ÚS 527/23, bod 46).

29. Co se týče práva na hodnocení skutkového stavu věci bez extrémního rozporu mezi obsahem důkazů a hodnotícím závěrem, Ústavní soud zdůrazňuje, že mu jako soudnímu orgánu ochrany ústavnosti nepřísluší přehodnocovat důkazy provedené orgány činnými v trestním řízení. To vyplývá mimo jiné i ze zásad bezprostřednosti a ústnosti v trestním řízení (§ 2 odst. 11 a 12 trestního řádu). Ústavní soud posuzuje jen vybočení orgánů činných v trestním řízení z ústavních mezí. Takové vybočení může být dáno extrémním nesouladem mezi prováděnými důkazy, zjištěními, která z těchto důkazů orgán činný v trestním řízení učinil, a jeho právními závěry.

30. Jedním z nejdůležitějších projevů ochrany základních práv v trestním řízení je již zmíněná povinnost účinného vyšetřování. Povinností účinného vyšetřování se v kontextu uvedených závazků rozumí šetření namítaného porušení základního práva orgány činnými v trestním řízení. Plná povinnost provést účinné vyšetřování orgány veřejné moci existuje zejména u zásahů do práva na život, zákazu mučení a jiného špatného zacházení a zákazu nucených prací [srov. nález ze dne 16. 12. 2015 sp. zn. II. ÚS 3626/13 (N 216/79 SbNU 475), *Právo oznamovatele na efektivní vyšetřování trestného činu*, bod 23 a tam citovaná judikatura].

31. Povinnost účinného vyšetřování není bezbřehá a nastupuje v případech, ve kterých poškozený vznese tzv. hájitelné tvrzení. Za hájitelné tvrzení „*je nutno považovat tvrzení, které není zcela nedůvěryhodné a nepravděpodobné, je možné i časově, je dostatečně konkrétní a v čase neměnné. Hájitelnost tvrzení nelze zaměňovat s existencí skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin (§ 158 odst. 3 trestního řádu)*“ [nález ze dne 2. 3. 2015 sp. zn. I. ÚS 1565/14 (N 51/76 SbNU 691), *Porušení práva na účinné vyšetřování v případě možného ohrožení práva na život*, bod 55; podobně nález II. ÚS 527/23, bod 43].

32. Povinnost účinného vyšetřování je procesní povinností spočívající v tzv. náležité péči, nezaručuje žádný konkrétní výsledek trestního řízení, například odsouzení potenciálního pachatele. Zaručuje „jen“ to, že orgány činné v trestním řízení budou jednat kompetentně, efektivně a vynaloží veškerou snahu, kterou lze po nich v daném

konkrétním případě rozumně požadovat [srov. nálezh ze dne 10. 12. 2019 sp. zn. II. ÚS 1376/18 (N 207/97 SbNU 222), *Právo na účinné vyšetřování a prokazování tzv. hájitelných tvrzení*, bod 35].

33. Na orgány činné v trestním řízení se klade tento požadavek: jejich šetření musí být (1) nezávislé a nestranné, (2) důkladné a dostatečné, (3) rychlé a (4) podrobené kontrole veřejností (srov. opět nálezh I. ÚS 1565/14, bod 56).

34. Judikatura zdůrazňuje povinnost státu postihovat činy porušující základní práva mimo jiné právě u jednání proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Taková jednání totiž porušují základní práva spadající do věcné působnosti čl. 3 nebo čl. 8 Úmluvy, respektive čl. 7 a čl. 10 Listiny. Z čl. 3 i z čl. 8 Úmluvy mimo jiné vyplývá právo poškozených na ochranu před sekundární viktimizací. Orgány činné v trestním řízení se musí zdržet reprodukce sexistických stereotypů a nevystavovat oběti sekundární viktimizaci používáním moralizujících a pocit viny vyvolávajících slov, která by mohla ohrozit důvěru obětí ve spravedlnost (srov. rozsudky ESLP ze dne 27. 5. 2021 *J. L. proti Itálii*, č. 5671/16, § 139 až § 141, ze dne 13. 2. 2024 *X. proti Řecku*, č. 38588/21, § 68 či ze dne *I. C. proti Moldavské republice*, č. 36436/22, § 199 a § 220).

35. Zda došlo k jednání, které je podřaditelné pod čl. 3 či čl. 8 Úmluvy, závisí na okolnostech každého případu. Posuzuje se přitom, zda sporné jednání dosáhlo určitého minimálního stupně závažnosti. Špatné zacházení, které dosahuje uvedené minimální hranice závažnosti, nemusí vždy zahrnovat fyzické ublížení na zdraví. Čl. 3 Úmluvy se totiž vztahuje i na duševní útrapy utrpěné poškozeným v souvislosti s jiným trýznivým jednáním než je přímý fyzický útok. K závěru o porušení čl. 3 Úmluvy dospěl Evropský soud pro lidská práva např. u řádného neprošetření případu sedmnáctiletého stěžovatele, který byl jednorázově napaden opilý partnerem své příbuzné, přičemž útok spočíval v několika úderech do hlavy a těla, stisknutím krku a genitálií, sebráním spodního prádla a výhrůzkami znásilněním (rozsudek ze dne 20. 2. 2024 *M. G. proti Litvě*, č. 6406/21, § 2 až § 5 a § 99 až § 129). V případě jiném shledal porušení čl. 3 a čl. 8 Úmluvy v tom, že orgány činné v trestním řízení selhaly v řádném vyšetření znásilnění osmnáctileté stěžovatelky barmanem během její dovolené v Řecku (*X. proti Řecku*, § 5 až 13 a § 71 až § 90), respektive v nedostatečném potrestání řidiče, který se opakovaně (násilím a výhrůzkami) pokusil znásilnit stěžovatelku pracující s ním v sanitce při společných směnách (rozsudek ze dne 12. 12. 2023 *Vučković proti Chorvatsku*, č. 15798/20, § 2 až 15 a § 54 až 68).

VI. B. Orgány činné v trestním řízení porušily stěžovatelčino právo na účinné vyšetřování

36. Stěžovatelkou popisované jednání jistě spadá do působnosti čl. 3 a čl. 8 Úmluvy (srov. kazuistiku v předchozím bodě shora). Po porovnání s uvedenými jednáními je tedy zcela zřejmé, že stěžovatelkou popisované jednání (opakované násilné vynucení si orálního sexu, ejakulace na obličej a krk, intenzivní osahávání, násilné roztahování nohou, násilné vniknutí do pochvy prstem a penisem, viz body 5 shora) bez jakékoli pochybnosti spadá do působnosti čl. 3 a čl. 8 Úmluvy. Již to klade na orgány činné v trestním řízení vyšší, přísnější požadavky.

37. Třeba zároveň zdůraznit, že tvrzení stěžovatelky ob stojí jako tzv. hájitelné (k tomu obecně bod 31 shora). Ústavní soud uvádí (aniž by jakkoli hodnotil jednotlivé důkazy

či předjímal procesní vývoj věci), že z vyžádaného policejního spisu vyplynulo, že její tvrzení není *a priori* nedůvěryhodné či nepravděpodobné, je možné i časově, je dostatečně konkrétní a v čase neměnné. Shodná tvrzení stěžovatelky a podezřelého o některých pro věc důležitých skutečnostech závěr o hájitelnosti tvrzení jen prohlubuje.

38. Ústavní soud nezpochybňuje závěr krajského státního zastupitelství, že „nemůže být porušením práva na spravedlivý proces, jestliže orgány přípravného řízení nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek poškozenou či jejím zmocněncem (její zmocněnkyní), pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“. V nynější věci však „vlastní ucelený argumentační systém“ trpí vnitřními rozpory v té míře, že se již dotýká ústavních požadavků.

39. Z ústavněprávního hlediska neobstojí již samotný klíčový závěr policejního orgánu (se kterým se ztotožnilo okresní státní zastupitelství), že u podezřelého nemohla být naplněna subjektivní stránka skutkové podstaty trestného činu znásilnění. Tento závěr založily hlavně na tom, že stěžovatelka a podezřelý praktikovali BDSM. Ovšem i BDSM praktiky jsou založené na konsenzu všech zúčastněných a vyjádření nesouhlasu (ať už výslovně nebo předem domluveným slovem, tzv. *safe word*, či jiným signálem) je důvodem pro ukončení probíhající sexuální aktivity.

40. Stěžovatelka i podezřelý shodně vypověděli, že spolu nikdy nepraktikovali tzv. *roleplay*, mj. tedy spolu nikdy nehráli na fingované znásilnění (srov. bod 7 shora). Oba popřeli, že by během sexu hráli nějaké role a podezřelý při svém výslechu výslovně uvedl, že se stěžovatelky nikdy nezmocňoval přes její odpor. Jejich BDSM praktiky spočívaly jen v lehčích náznacích násilí, jako je například plácání přes hýždě, lehké škrcení či užívání polstrovaného obojku či dutek (č. l. 30, 31, 32, 38, 53 a 55 policejního spisu). Tyto závěry vyplývají i z úředních záznamů, ve kterých policejní orgán vyhodnocoval domácí pornografická videa. Podle policejního orgánu ve videích stěžovatelka a podezřelý provozují různé sexuální praktiky (včetně zmíněných BDSM praktik); ze záznamů přitom není patrné, že by se stěžovatelka jakýmkoli způsobem během sexu bránila, nebo dávala najevo svůj nesouhlas (č. l. 60 a 61 policejního spisu, shodně s. 6 první odstavce usnesení policejního orgánu: na všech fotografiích a videích je vidět, že si – byť násilný – sex stěžovatelka i podezřelý „užívají“).

41. Napadená rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení ale vyznívají navzdory právě uvedenému zcela odlišně. Orgány činné v trestním řízení totiž dospěly k vlastnímu svébytnému závěru, že mezi stěžovatelkou a podezřelým běžně docházelo k BDSM sexuálním praktikám spočívajícím v tom, že se stěžovatelka aktivně bránila a kladla podezřelému předstíraný odpor, tedy že mezi nimi běžně docházelo k fingovaným znásilněním. Podezřelý proto podle policejního orgánu nemohl vědět, že překonává vážně míněný odpor, neboť se mu při minulých *konsenzuálních* sexuálních stycích stěžovatelka naoko bránila [s. 7 druhý odstavec usnesení policejního orgánu, podle něhož se stěžovatelka chovala při sexu onoho dne tak, „jak je při jejich (roz. stěžovatelčině a podezřelého) *sexuálním zaměření specifické*“; podobně bod 6 usnesení okresního státního zastupitelství, zejm. úvod tohoto bodu a pak závěr, kde se odkazuje na usnesení policejního orgánu].

42. Je tedy zřejmé, že závěr orgánů činných v trestním řízení je v extrémním rozporu s obsahem spisu. Ze spisu na základě shodných výpovědí a domácích pornografických videí vyplývá, že stěžovatelka a podezřelý spolu BDSM sexuální praktiky, kde by stěžovatelka předstírala odpor, nikdy neprovozovali. To ostatně plyne též ze závěrů na s. 6 usnesení policejního orgánu. Klíčový závěr o absenci subjektivní stránky trestného činu založený na této úvaze tak postrádá oporu ve spisu.

43. Neústavní nedostatky vykazuje i závěr orgánů činných v trestním řízení týkající se hodnocení chování stěžovatelky během tvrzeného činu a po něm. Shora (např. v bodě 14) popsání jednání stěžovatelky totiž může být jednou z typických reakcí obětí zločinu znásilnění. Z odborné literatury vyplývá, že ženy vnímají znásilnění jako extrémně stresující existenciální ohrožení života a ze strachu volí spíše nekonfrontační (málo energický) odpor. Bezprostředně po činu je v případech vztahových znásilnění typická zdánlivě smírná reakce oběti. Z psychologického pohledu jde o normální a přirozenou reakci na prožitý stres, neboť se v těchto případech oběť snaží o redukování agrese útočníka a momentální smír s ním. Literatura jako příklady tohoto chování uvádí přijetí cigarety od útočníka či nasednutí s ním do auta (Čírtková, L. Oběti znásilnění. *Kriminalistika*. č. 3/2002, s. 197 až 205).

44. Orgány činné v trestním řízení v odůvodnění svých rozhodnutí tyto psychologické poznatky opomněly. Místo toho postavily svou argumentaci na paušálním tvrzení, že se stěžovatelka během jednání a po něm chovala nelogicky. Vyhodnocení nelogičnosti jejího chování je i v tomto případě v extrémním rozporu s obsahem spisu. Orgány činné v trestním řízení se nevypořádaly s důvody, proč se stěžovatelka mezi tvrzenými útoky nesnažila utéct pryč z chaty a pouze bez dalšího uvedly, že stěžovatelka měla několikrát možnost z chaty utéct či si zavolat pomoc.

45. Stěžovatelka přitom předeštlá důvody, proč se chovala způsobem, jakým se chovala. Uvedla, že měla velký strach z podezřelého, nemohla ve stresu najít mobilní telefon, byla nahá, venku mrzlo, chata byla uprostřed polí, nejbližší obec byla vzdálena dvacet až třicet minut chůze, stěžovatelka tam navíc nikoho neznala (č. 1. 35, 36 a 37 policejního spisu).

VII. Závěr

46. Orgány činné v trestním řízení zasáhly do stěžovatelčina práva na účinné vyšetřování, neboť posoudily skutkový stav v extrémním rozporu mezi obsahem důkazů a hodnotícím závěrem. Posuzovaná věc vyžaduje nové posouzení ze strany orgánů činných v trestním řízení, které bude naplňovat ústavněprávní požadavky uvedené v tomto nálezu. Protože Ústavnímu soudu jako soudnímu orgánu ochrany ústavnosti nepřísluší přehodnocovat důkazy provedené orgány činnými v trestním řízení (viz bod 29 shora), omezil se Ústavní soud na vypořádání jen těch nejvýznamnějších argumentů uvedených v ústavní stížnosti.

47. Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí státních zastupitelství zrušil [§ 82 odst. 1, odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. K odstranění ústavněprávních deficitů je v dané věci nejlépe vybaveno okresní státní zastupitelství. Je tomu tak proto, že jedním z nejdůležitějších úkolů státních zastupitelství je dozor nad zachováním zákonnosti (tedy i ústavnosti) v přípravném řízení. Návrh na zrušení

napadeného usnesení policejního orgánu tak Ústavní soud zamítl (§ 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu).

48. Ústavní soud zdůrazňuje, že nepředjímá, jak orgány činné v trestním řízení rozhodnou a zda bude či nebude zahájeno trestní stíhání. Ústavní soud pouze konstatuje, že prověření věci musí proběhnout v souladu s ústavními požadavky.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 2. dubna 2025

Zdeněk Kühn
předseda senátu